INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

POLICY PAPER

Listopad 2026

Krize jako nový standard

Irena Krcháková

Shrnutí

Opakované krize proměňují vnímání stability i očekávání společnosti. Nejistota přestává být výjimkou a stává se součástí každodenního života. Lidé se novým podmínkám dokážou přizpůsobovat, zároveň však čelí psychické zátěži, informačnímu přetížení i rostoucím pochybnostem o schopnosti institucí řešit problémy. Zásadní otázkou není pouze to, jak společnost zvládne další krizi, ale jak dokáže dlouhodobě fungovat v prostředí, kde se stabilita stává méně samozřejmou.

Hlavní body

- Obavy nevylučují adaptaci. Navzdory přetrvávající nejistotě v Česku mírně roste optimismus i životní spokojenost.
- Psychická zátěž není rovnoměrná. Silný stres častěji uvádějí mladí lidé, důležitou roli hraje také ekonomické zázemí.
- Zprávám se lidé častěji vyhýbají. To však automaticky neznamená nezájem o veřejné dění.
- Nedůvěra v politiku neznamená automaticky odmítání demokracie. Pro společenskou odolnost je zásadní předvídatelnost institucí, dostupná pomoc a možnost ovlivňovat rozhodování.

Pandemie covidu-19, válka na Ukrajině a další geopolitické napětí, energetická krize a následná inflační vlna zasáhly evropskou společnost v krátkém období. Přestože měly odlišné příčiny i důsledky, dotkly se zdraví, bezpečnosti i finančního rozhodování domácností.

Obavy veřejnosti nezmizely, pouze se v čase proměňují. Podle výzkumu agentury Ipsos ze září 2026 považují Češi za největší hrozby pro následujících pět let vysoké ceny a zdražování, válku v Evropě a ekonomickou krizi. Pandemie, která před několika lety zásadně určovala směr veřejné debaty, ustoupila do pozadí. Výzkum ukazuje rozdíl mezi vnímáním hrozeb a pocitem připravenosti: zatímco se zdražováním si většina respondentů podle vlastního hodnocení dokáže poradit, na případnou válku v Evropě se cítí připravena výrazně méně (Ipsos, 2026a).

Přetrvávající obavy ale automaticky neznamenají rostoucí pesimismus. Výzkum STEM/MARK ukázal, že podíl Čechů, kteří se optimisticky dívají na následující tři roky, vzrostl ze 42 % v roce 2025 na 46 % v roce 2026. Současně se zvýšila průměrná životní spokojenost z 5,84 na 6,11 bodu na desetibodové škále (STEM/MARK, 2026). Tyto výsledky naznačují, že se lidé dokážou přizpůsobovat okolnostem, i když významné zdroje nejistoty přetrvávají.

Unavená společnost: kdo zvládá nejistotu a kdo ztrácí síly?

Schopnost zvládat dlouhodobou nejistotu není u všech skupin obyvatel stejná. Zatímco někteří lidé dokážou pokračovat v běžném životě bez výraznějších obtíží, pro jiné představuje psychická zátěž překážku v práci, studiu i v každodenním fungování. Rozdíly nejsou pouze individuální – souvisejí také s věkem, ekonomickou situací a životními podmínkami.

Výzkum agentury Ipsos z října 2026 ukazuje, že silný stres nebyl mezi lidmi ve věku 18–65 let ojedinělou zkušeností. U části dotázaných měl také konkrétní dopady na práci nebo studium; vyšší zátěž uváděli mladí dospělí (viz tabulka 1; Ipsos, 2026b).

Tabulka 1: Vybrané projevy psychické zátěže českých respondentů (2026)

Ukazatel	Celkem 18–65 let	Mladí 18–30 let
Silný stres a pocit nezvládání běžných věcí	64 %	75 %
Opakovaná zkušenost se silným stresem	40 %	49 %
Dočasná absence v práci či škole kvůli stresu nebo psychickým potížím	26 %	35 %

Pozn.: Údaje se vztahují k předchozím 12 měsícům. Online výzkum v říjnu 2026, respondenti z ČR ve věku 18–65 let (n = 1 011). Mladí jsou součástí celkového souboru. Zdroj: Ipsos (2026b).

Psychická odolnost ale nesouvisí výhradně s věkem. Významnou roli hrají také materiální podmínky. Evropská agentura Eurofound ve výzkumu životních a pracovních podmínek z roku 2025 upozornila na přetrvávající finanční tlak, rostoucí nejistotu bydlení a rozdíly mezi příjmovými skupinami. Mezi respondenty šetření z nízkopříjmových domácností mělo 61 % problém vyjít s penězi, zatímco u vysokopříjmových domácností šlo pouze o 9 %. Výzkum zároveň upozorňuje na zranitelnost nájemníků, domácností samoživitelů a lidí ve středním věku (Eurofound, 2026). Ekonomické zabezpečení proto představuje důležitou součást podmínek, v nichž lidé každodenní zátěž zvládají.

Zvýšená míra stresu sama o sobě ještě nepředstavuje důkaz zhoršujícího se duševního zdraví celé populace. Nemůžeme ani přesně říct, nakolik jsou psychické obtíže způsobené společenskými krizemi a nakolik osobními či pracovními podmínkami. Výzkumy však ukazují konkrétní dopady zátěže

na každodenní fungování lidí. Zatímco 81 % českých respondentů považuje duševní zdraví za stejně důležité jako fyzické, téměř polovina se domnívá, že zdravotnický systém věnuje více pozornosti fyzickému zdraví (Ipsos, 2026b). Vedle materiálního zázemí a dostupnosti podpory přitom stojí za pozornost i prostředí, v němž lidé získávají informace o dalších hrozbách.

Informační přetížení: když lidé přestávají chtít vědět

Zprávy o bezpečnostních hrozbách, ekonomických problémech či politických konfliktech jsou dostupné prakticky nepřetržitě, a to v lineárním vysílání, na internetu i na sociálních sítích. Větší množství informací však ještě nemusí znamenat lepší orientaci v dění. Část veřejnosti totiž reaguje tím, že kontakt se zpravodajstvím omezuje nebo jej záměrně zcela přeruší. Podle studie Digital News Report 2026 se zprávám někdy nebo často aktivně vyhýbá 41 % českých respondentů, meziročně o čtyři procentní body více. Celková důvěra ve zpravodajství dosahuje 31 %, přičemž od roku 2023 se pohybuje v relativně úzkém rozmezí 30 až 33 %. Nejvyšší důvěru mezi sledovanými mediálními značkami si dlouhodobě udržují veřejnoprávní média (Štětka, 2026). Výsledky ukazují spíše na dlouhodobě nízkou důvěru a rostoucí tendenci omezovat kontakt se zprávami než na náhlý propad důvěryhodnosti českých médií.

Vyhýbání se zprávám ale není totéž co nezájem o veřejné dění. Pro některé lidi může představovat způsob, jak omezit psychickou zátěž nebo množství negativních informací, zatímco u jiných může souviset s nízkým zájmem o zpravodajství. Dlouhodobý pokles zájmu o zprávy a změny ve způsobu, jakým je lidé sledují, potvrzují mezinárodní výsledky Reuters Institute. Sociální a video platformy se v roce 2026 poprvé staly v průměru sledovaných zemí využívanějším zdrojem zpravodajství než televize či weby a aplikace zpravodajských médií (Egan, 2026).

Tato proměna má důsledky i pro podobu veřejné diskuse. Výběr informací na digitálních platformách ovlivňují algoritmy a obchodní modely, které často upřednostňují obsah vyvolávající pozornost a zapojení uživatelů. Zpráva Společného výzkumného střediska Evropské komise Fractured Reality upozorňuje, že takové nastavení může podporovat roztříštěnost informačního prostředí, šíření zavádějícího obsahu a oslabování společného základu veřejné debaty (Scharfbillig et al., 2026). Neznamená to, že sociální sítě automaticky vedou k radikalizaci nebo že jejich uživatelé ztrácejí schopnost kritického úsudku. Riziko spočívá v tom, že různé skupiny mohou stejné události vnímat prostřednictvím výrazně odlišných informačních prostředí.

Pro fungování společnosti tak není rozhodující pouze dostupnost informací, ale i jejich srozumitelnost a důvěryhodnost. Pokud se část veřejnosti zprávám vyhýbá a jiná je sleduje v odlišných informačních prostředích, může být obtížnější vést společnou debatu o problémech a jejich řešení. Samotná změna mediálních návyků však nevypovídá o tom, zda lidé ztratili důvěru v politiku.

Od frustrace k nedůvěře: jak se mění vztah lidí ke státu

Nespokojenost s politikou nemusí automaticky znamenat odmítání demokracie. Obyvatelé rozdílně vnímají jednotlivé politické aktéry, instituce i pravidla, podle nichž demokratický systém funguje. Podle výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) z jara 2026 důvěřovalo politickým stranám a hnutím pouze 9 % občanů, zatímco výsledkům voleb 73 %. Vysokou důvěru si udržovaly také armáda (71 %) a policie (70 %) (Tuček, 2026a). Podobný rozdíl se ukazuje mezi nespokojeností a politickou apatií. S aktuální politickou situací bylo spokojeno pouze 14 % Čechů, více než polovina naopak vyjádřila nespokojenost. O politiku se přesto zajímalo 56 % respondentů (Tuček, 2026b).

Od institucionální nedůvěry je třeba odlišovat společenskou polarizaci. Výzkum STEM a slovenského DEKK Institutu, zveřejněný v září 2026, ukázal, že Češi vnímají svou společnost jako výrazně rozdělenou,

přestože se názorové konflikty do jejich osobních vztahů promítají méně než na Slovensku. V Česku kontakt s blízkými či známými kvůli rozdílným názorům nikdy neomezilo ani nepřerušilo 84 % respondentů, na Slovensku 67 %. Více než polovina Čechů přitom svou společnost označila za velmi nebo extrémně rozdělenou (STEM, 2026).

Subjektivní pocit polarizace ale ještě nemusí odpovídat intenzitě konfliktů v každodenním životě. Otázkou zůstává, nakolik se frustrace může proměňovat v hlubší odcizení od veřejných institucí. Mezinárodní výzkum OECD z roku 2026 ukazuje, že důvěra ve vládu výrazně souvisí s tím, zda lidé mají pocit, že mohou ovlivňovat veřejná rozhodnutí. Napříč sledovanými zeměmi dosahoval rozdíl v důvěře ve vládu mezi lidmi, kteří tento pocit mají, a těmi, kteří jej postrádají, 47 procentních bodů (OECD, 2026).

Frustrace může mít odlišné projevy: někdo se od veřejného dění odvrací a politicky se neangažuje, jiný vyjadřuje nespokojenost protestem nebo podporou opozičních či protestních subjektů. Teprve odmítání základních demokratických principů představuje zásadně odlišný, antisystémový postoj. Protestní hlasování ani ostrá kritika vlády samy o sobě nejsou důkazem radikalizace. Z použitých výzkumů navíc nelze určit, jestli takové postoje v důsledku opakovaných krizí přibývají. Rozlišení mezi apatií, legitimním protestem a odmítáním demokratických pravidel je ale důležité, mají-li veřejné instituce na nespokojenost reagovat přiměřeně.

Od zvládání krizí k dlouhodobé odolnosti

Z analýzy vyplývají tři oblasti, v nichž mohou veřejné instituce přispět k dlouhodobé odolnosti společnosti: krizová komunikace, dostupnost podpory a možnost občanů ovlivňovat veřejná rozhodnutí.

V období nejistoty potřebují občané spolehlivé informace a jasnou představu o tom, jak instituce postupují. Ministerstva, kraje a obce by proto měly při krizích zveřejňovat srozumitelná a vzájemně sladěná sdělení: co je potvrzené, co se zatím neví, jaké kroky se připravují a kdy přijde další aktualizace. Součástí postupu by mělo být i veřejné vyhodnocení komunikace po odeznění mimořádné události. Transparentnost, předvídatelnost a schopnost reagovat na potřeby veřejnosti patří mezi významné faktory důvěry (OECD, 2026).

Dlouhodobou odolnost nelze stavět výhradně na individuální schopnosti lidí zvládat stres. Světová zdravotnická organizace ve zprávě věnované Česku oceňuje rozvoj komunitních center duševního zdraví, zároveň však upozorňuje na problémy s financováním, personálními kapacitami a roztříštěností péče (World Health Organization Regional Office for Europe, 2025). Kraje ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami a poskytovateli služeb by proto měly průběžně sledovat místní dostupnost psychologické a komunitní podpory včetně čekacích dob a podle zjištěných nedostatků upravovat kapacity. Důležité je také lepší propojení zdravotní a sociální péče.

Lepší komunikace automaticky neobnovuje důvěru občanů. Lidé musí mít možnost podílet se na rozhodnutích, která se jich týkají. Stát a samosprávy by proto měly při přípravě významných opatření využívat například veřejné diskuse a zároveň zveřejňovat stručné vypořádání připomínek: které podněty přijaly, které odmítly a proč. Tak se může účast proměnit z formálního procesu ve zkušenost, že občanský hlas má skutečnou váhu.

Závěr

Výsledky neukazují společnost, která na dlouhodobou nejistotu reaguje jednotně. Vedle obav se objevuje schopnost adaptace a vedle politické nespokojenosti zájem o veřejné dění. Rozdíly se projevují zejména v možnostech lidí zvládat zátěž a v jejich zkušenostech s veřejnými institucemi.

Úkolem veřejných institucí proto není slibovat návrat ke světu bez krizí, ale pomáhat lidem zvládat nejistotu předvídatelným jednáním, dostupnou pomocí a otevřeností vůči občanům. Skutečným měřítkem společenské odolnosti není absence krizí, ale schopnost společnosti fungovat i v době, kdy nejistota přestává být výjimkou.

Zdroje

- Egan, J. (2026, June 16). Overview and key findings of the 2026 Digital News Report. Reuters Institute for the Study of Journalism. https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2026/dnr-executive-summary
- Eurofound. (2026). Uneven picture of a changing Europe: Findings from Living and Working in the EU e-survey 2025. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2806/1494388
- Ipsos. (2026a, 7. října). Češi se bojí zdražování a války. V krizích spoléhají na stát. https://www.ipsos.com/cs-cz/cesi-se-boji-zdrazovani-valky-v-krizich-spolehaji-na-stat
- Ipsos. (2026b, 8. října). Stres trápí většinu Čechů. https://www.ipsos.com/cs-cz/stres-trapi-vetsinu-cechu
- OECD. (2026). OECD survey on drivers of trust in public institutions 2026 results: Navigating rising expectations and new horizons. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/9eb63fec-en
- Scharfbillig, M., Lewandowsky, S., Altay, S., Van Alstyne, M., Kozyreva, A., Hertwig, R., Lorenz-Spreen, P., DiResta, R., Valenzuela, S., Egidy, S., Quattrociocchi, W., & Orben, A. (2026). Fractured reality: How democracy can win the global struggle over the information space. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2760/9358883
- STEM. (2026, 16. září). Porovnání polarizace v Česku a na Slovensku: Jsme méně polarizovaní, přesto vnímáme situaci jako závažnější. https://www.stem.cz/porovnani-polarizace-v-cesku-a-na-slovensku-jsme-mene-polarizovani-presto-vnimame-stiuaci-jako-zavaznejsi
- STEM/MARK. (2026, 16. března). Socio Scan 2026: Češi se pozvolna nadechují. Největší problém? Únava a stres. https://stemmark.cz/socio-scan-2026-cesi-se-pozvolna-nadechuji-nejvetsi-problem-unava-a-stres
- Štětka, V. (2026, June 16). Czech Republic. In Digital News Report 2026. Reuters Institute for the Study of Journalism. https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2026/czech-republic
- Tuček, M. (2026a, 7. května). Důvěra k vybraným institucím veřejného života – březen/duben 2026. Centrum pro výzkum veřejného mínění. https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/politicke-ostatni/6232-duvera-k-vybranym-institucim-verejneho-zivota-brezen-duben-2026
- Tuček, M. (2026b, 29. dubna). Důvěra ústavním institucím – březen/duben 2026. Centrum pro výzkum veřejného mínění. https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/instituce-a-politici/6230-duvera-ustavnim-institucim-brezen-duben-2026
- World Health Organization Regional Office for Europe. (2025). Using European Union funds to improve access to community-based mental health care: Lessons from Czechia. World Health Organization. https://www.who.int/czechia/publications/i/item/9789289062336

Autor

Irena Krcháková

V minulosti se věnovala především oblasti mediálních studií a sémiotiky, nyní rozšiřuje své obzory na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v oboru historická sociologie. Zaměřuje se odborně na domácí politickou scénu, sociální a zdravotnická témata a věnuje se také obrannému průmyslu, dopravě a energetice. Má bohaté zkušenosti s mezinárodní politickou agendou, včetně evropských témat, Evropské unie, politiky Spojených států, OSN a NATO. Profesně se uplatnila jak v rozhlase, tak v České televizi. Ve volném čase se nejčastěji věnuje sportu a své dceři.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz